

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

De fraude, & dolo interveniente in ipsa venditione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

ptor rem eandem alibi fuisset empturus. Certum præterea, re integra, hoc est, existente adhuc re tradita, re in re gravi obligari ad rescindendum contractum, & ad reddendum totum pretium. Certum denique est, re debere rescindi omnia damna fortè ex tua deceptione consecuta. Quæ omnia patent ex Regulis generalibus de restitutione.

De fraude, & dolo interveniente in ipsa venditione.

11. Celebris est hæc difficultas, ac millies agitata, nam propterea eam omittere decrevissem, nisi inæconomica iudiciali, alibi amandare lectorem meum in re valde necessaria, & frequentissima, & quod optet esse ita implexa, ut testetur de Lugo tom. 2. de iustitia disp. 22. sect. 6. num. 87. sine, etiam Sanchez clarissimum alius Doctorem hac in re variè, & obscurè locutum esse.

12. Advertendum ergo est primò: Cum aliquis rem vendit pluris, vel emit minoris, quam ea valeat, duobus id modis facere potest. Primò, ignorans iustum rei pretium; & tunc dicitur deceptio in re ipsa intervenire, & non à proposito. Secundò, sciens, & deceptio tunc dicitur à proposito. Rursus hæc, quæ est à proposito, interdum fit cum dolo, ut cum quis aliquid fingit, vel mentitur, unde alter decipiatur; interdum sine dolo, ut cum quis absolute rem vendit eo pretio, quod sit supra rigorosum, nihil tamen fingat: quo pacto eumentem decipit quidem, seu damnicat à proposito, sed sine dolo.

Advertendum secundò: Eiusmodi dolus, vel etiam error potest accidere, vel circa substantiam rei venditæ, veluti si putes te emere aurum, & emis aurichalcum; vel circa accidentia, veluti si putans emere vinum verum, vel equum sanum, emas vinum novum, vel equum claudum. Quid intelligatur hic nomine substantiæ, & nomine qualitatis, explicabitur mox num. 17. clariùs.

13. Advertendum tertio: Ipse dolus, seu error substantiæ, vel accidentium dupliciter potest intervenire in contractu. Primò, ita ut dolus, vel error det causam contractus, id est, si error, vel dolus non adesset, nulla ratione iniretur contractus. Secundò, ita ut incidat in contractum, id est, patiens illum dolum, vel habens illum errorem, contraheret quidem, sed non tanto pretio, verbi gratia, emisset quidem illum equum, etiam si scivisset esse claudum, sed viliori pretio? Id, quod ex conscientia, & verbis, seu scriptura patientis dolum, est conciliendum. Subadvorte, dolum posse provenire, vel ab aliquo ex contrahentibus. Vel ab aliquo tertio, sciente & consentiente ipso contrahente. Vel denique ab aliquo tertio, nihil scientibus ipsis contrahentibus: Quando tertius est Procurator; Tutor, negotiorum gestor alterius, non dicitur verè tertius, sed cum faciat unum cum ipso, dicitur unus ex contrahentibus.

14. Advertendum quarto: Quando venditor non recipit dimidium iustæ æstimationis, ut si res infime pretio valeat viginti, ipse autem vendat novem, dicitur decipi infra dimidium? At verò, quando emptor solvit plusquam dimidiam partem iusti pretij; ut si res valeat rigorosè decem, ipse emat sexdecim, dicitur esse deceptus infra dimidiam, ut per occasionem num. 1. item innuimus. His præmissis, sint hæc tres regulæ.

Regula prima: Quando dolus contrahentis dat causam contractus.

15. Si dolus sive gravis, sive levis (lege de Lugo tom. 2. de iustit. disp. 22. sect. 7. num. 142.) vel error, sive in substantia sive in qualitate, seu accidentibus de verè causam venditioni, vel cuicunque contractui bo-

na fidei, & dolus proveniat ab altero ex contrahentibus, vel a quocunque tertio cum contrahentis consensu, Molin. disp. 259. & 32. Fagundes de contract. lib. 1. c. 1. & alios citatos. Præterea, Contractus est invalidus utroque foro: (lege Lessium lib. 2. cap. 17. disp. 3. que apud de Lugo tom. 2. de iustitia, disp. 22. sect. 6. num. 87. o. quàmvis horum aliqui dicant esse relictum, dum huic contrahenti, aliqui, esse ex iure natura, dum ex una parte.) Excipit semper Matrimonium, quod validum est, quando non est error circa substantiam, de num. 24. Secundò: Datur deceptio, non deceptio, deceptio, vel contractum relinquendi, vel eidem contractui compensatione eius, in quo ipse innocens fuit. Tertio: Idque etiam si deceptio sit ultra, ut in dimidium. Ratio primi est, quia ubi deficit consensus, deficit contractus: at hic omnino deficit consensus, enim est dolum dare causam contractui, ut dicitur num. 13. Ratio secundi est favor, qui debetur innocenti. Ratio tertij est, quia sic meretur (etiam in foro canonico) qui dolosè agit. Immo autoritate propria, et ante iudicis sententiam ipsum resistere à contractui si velit, mihi dubium non est: quia ubi nullus fuit consensus, ibi repellere contractum proprio iure potest.

Dixi autem contractui bonæ fidei contractum stricti iuris in casu hoc, quando dolus dat causam contractui, validos esse, sed rescindendos, multorum fuit opinio, id, quod lege apud citatos Doctores, & ego innuimus, de precibus, c. 6. §. 2. n. 5.

16. Quid, si error sit in substantia, vel quædam dantibus causam contractus, sed nec aliquo ex contrahentibus, nec alio tertio dolum machinante? Respondeo, si sit error in substantia, nullus est contractus, quia nullus est consensus, ut patet ex dictis de contrahentibus in genere, si sit in qualitate, dicam mox in materia prima.

17. Quid hic intelligatur nomine substantiæ, & nomine qualitatis? Respondeo, id per maxime refert cognoscere, ne in multis erroribus prolapsi. Certum est ergo non intelligi hæc physice: Si enim tu velles emere equum ad iter multorum dierum, vel ad pælem gignendam; & loco equi juvenis daretur tibi equus annosus: Certè non esset deceptio in substantia physica, & tamen esset error in substantia in re nostra.

Et quàmvis in matrimonio deceptio illud irritans sit, quæ affert errorem in persona, & substantia physica, & perquam in qualitatibus, quando hæc refunduntur in errorem personæ; (de hoc vide Basilium Pont. lib. 4. de matrimonio, cap. 2. & ibid. citatum Themam Sanchez, & Agidius), at in aliis contractibus magis latè patet deceptio in substantia: ita nimirum, ut nomine substantiæ intelligatur illud obiectum, quod principaliter, & fere adequatè movet hominem ad contrahendum: nomine qualitatis, illud, quod minus principaliter. Quia si notabiliter res differat ab obiecto à te intento, & cogitato, dicitur adesse error in substantia: si differat leviter, dicitur adesse in qualitate. Affert Sanchez lib. 4. summ. cap. 2. num. 11. in simili dum exempla, & alia non attulimus sup. lib. 3. cap. 13. cum de voto, quem locum relinquo. Si quis enim voveret Religionem, putans in ea carnes solere comedi, si inveniat in ea perpetuam illam abstinentiam, error erit in substantia Voti, quia notabiliter Religio inventa variat à Religione à se cognita, & intenta, atque adeò irritum erit votum: Sicus, si inveniret semel, verbi gratia, in hebdomada jejuniæ, quia non notabiliter variat, &c. Patet modo, si quis decipiens dicat Romam parum distare, & ideo eius peregrinationem voveas, deciperis in substantia, si multum distet; at deciperis in qualitate, si non multum distet ab eo, quod dictum tibi est. Advertit tamen idem Sanchez illud (parum, & multum) debere fieri respectivè, non absolute, siquidem respectu nobilis puellæ, multum quid erit distantia pedestris decem milliarum.